

J E L E N T É S

a Tatabányai Szénbányák Barlang-kutató Csoport- jának 1969 évben végzett munkájáról

Csoportunk az elmúlt évben a, D-i Gerecse karsztos jelenségeinek beható tanulmányozására, az itt fellelhető barlangok és víznyelők felkutatására, illetve feltárására vállalkozott. Az Országos Természetvédelmi Hivataltól három víznyelő kutatására kaptuk meg az engedélyt. A tavaszi és nyár eleji időszakot terepbejárásra használtuk fel, ezen kívül gyakorló túrán vettünk részt a Lengyel-barlangban.

A feltáró munkákat három munkacsoporttal júliusban kezdtük meg. Az 1. sz. csoport a 9-es, a 2-es és 3-es sz. csoport pedig a 12-es és a 16-os víznyelőt bontotta meg. Az 1-es sz. csoport a kistréti vadászháztól D-re a mintegy 1.200 m-re elhelyezkedő 9-es sz. víznyelő feltárását kezdte

Szentiványi Gábor vezetésével. A bokros aljnövényzete kiirtása után hozzáférhetővé tették a víznyelő bejáratát, majd hozzáálltak a hordalékanyag eltávolításához. Munka közben sajnos tűzérési lövedék került elő, így a további munkálatokat ezen a területen be kellett szüntetni. Értesítettük a Komárom megyei Tanács illetékes osztályát a tűzérési lövedékről, ezt azonban mindeddig meg nem hatástalanították.

A 2-es sz. csoport a 12-es sz. víznyelő kibontását kezdte el, a nyelő járatába bejutni még nem sikerült, a bontás munkálatait az idén folytatjuk.

A 5-az sz. csoport Gyémánt Gyula vezetésével a 16-os sz. víznyelő feltárásra vállalkozott. A 15-os sz. víznyelő a Tatabánya-Újvárosi Szanatóriumtól .É-K-re kb. 2 Km távolságra a Gerecse hegység fennsíkján található. Az általunk 16-os számmal jelölt víznyelő alatt egy eddig ismeretlen barlangot tártunk fel. Mint víznyelőről lehetséges, hogy történt már említés. dr. Vigh Gyula által a "Turisták Lapja" 1937. XLIX. évf. 5. számában, ahol az aranylyukakról ír, de mint barlang eddig ismeretlen volt. A Vigh Gyula által leírt aranylyuk ponorbarlang ezzel nem azonos.

A nyelő jelenlegi átmérője 20 m és 5 m mélységű kráter alján nyílik a bejárat. A munkálatok megkezdésekor igen sok gondot okozott a víznyelő időszakos aktivitása. Az esős időszakban

nagy mennyiségű törmelékét, korhadt fát szállított a bejárat- hoz a víz. A hordalék eltávolítása után a szálkőzetben oldódott bejáratot 9 m helységben találtuk meg, amely két kisebb nyílást képezett. Ezek közül az egyik 20 - 30 cm, a másik 50 x 50 cm átmérőjű. Ez utóbbi a behatolásra már alkalmas volt. A járaton keresztül egy függőleges 180 cm mély hasadékon ereszkedtünk le, ahol egy kisebb teremre bukkantunk. Ezt 1-es sz. teremnek neveztük el. Méretei: 120 cm magas, 180 cm széles és egy méter hosszú. Az üreg oldalában levő kisebb hasadékokban cseppkő képződés nyomai található, egykét cm-es sztalaktitok. Több helyütt cseppköves, kalcitos bekéregzés található, amelynek vastagsága helyeként 3 cm-t is eléri. Ebből az üregből egy két méter hosszú, fél méter magasságú és egy méter széles kúszó folyosón keresztül jutottunk el egy nagyobb terembe. E kettesszámú terem méretei: 5 m hosszú, 2,20 m széles és 2,70 m magas, A terem végén egy 2,50 m magas, 1,40 m széles kupola található. A 3. sz. terembe egy 1,80 m mély, függőleges aknán át juthatunk. Méretei: 4 m hosszú, 2 m magas, 2,20 m széles, kettős kupolájú terem. A kupola méretei: 2 m magas, fokozatosan szűkülő, alsó metszetében 80, cm átmérőjű, főtéjében 40 cm. A 4-es sz. teremben egy 180 cm függőleges járaton keresztül jutottunk, amelynek méretei a következők: magassága 2,90 m, szélessége 50 cm, járható hossza 5 m.

Az 5-ös sz. terembe egy szűk: 30-40 cm széles és 1,40 m hosszú hasadékon keresztül jutottunk. A hasadék egy méter mélység után kupolaszerűen szélesedik a jelenlegi talp-pontig. E terem méretei: hossza 6 m, szélessége 3 m, magassága 9 m. A barlang jelenlegi relatív mélysége 32 m.

A nyelőben a légcseré jó, a járatrendszer huzatos, feltételezhető, hogy a délebbre húzó víznyelőkkel szoros kapcsolatban áll.

A nyelő bontását a tagság különféle elfoglaltsága miatt folytatni nem tudta, a járatrendszer további feltárására az idén kerül sor.

A kutató csoport 1 9 7 0 évi munkaprogramja

Csoportunk az idén megnövekedett létszámával sokrétű feladat elvégzését tervezi.

A tavaszi hóolvadás idején és a csapadékos időszakban többszöri terepbejárást szervezünk a déli Gerecsében. Megkíséreljük megállapítani, hogy ezen a területen melyek az időszakosan aktív nyelők, kutatásainkat karszt hidrológiai összefüggések tisztázására is ki szeretnénk terjeszteni. Amennyiben a nyelők időszakos aktivitása lehetővé teszi vízfestéssel is megpróbálkozunk. Ugyanis ebben az időszakban szeretnénk megfigyeléseket végezni az általunk már topográfiailag rögzített

11-es, 12-es, 13-as, 14-es és 15-ös nyelők környékén. A hóolvadás után két irányban kezdjük el a munkát. Az előbbiekből felsorolt nyelőket kibontjuk, amelyek közel fekszenek egymáshoz, s a 16-os sz. nyelő közelében található. Folytatjuk a 16-os sz. nyelő feltérési munkálatait. Bejáratát faácsolattal biztosítjuk, s amennyiben lehetséges itt is szeretnénk vízfestést lebonyolítani.

A múlt év novemberében csatlakozott hozzánk dr. Vajna György vezetése alatt álló 15 főnyi bp-i barlangkutató csoport. Ennek a kollektívának jó része a Pénzügyőrség csoportjából vált ki, A budapestieket kollektívánkba felvettük, s ők mint a Tatabányai Szénbányák barlangkutatóinak bp-i csoportja vesznek részt az idei munkánkban.

Magnövekedett csoportunkkal szeretnénk kutatásunkat az egész Halyagos és Kovács hegyi fennsíkra kiterjeszteni. Az összes víznyelőt megkutatjuk, hogy járható barlang található-e alatta Továbbiakban pedig az így feltárt barlangok továbbkutatását irányoztuk elő.

E csoport révén régészeti jellegű feltáró munkákkal is kapcsolatba kerülünk. Tovább folyik. a munka ez évben a tatai Kuny Domokos Múzeum felkérésre, s a múzeum szakembereinek szakfelügyelete alatt a várkazamaták, a Kesztölci Sármányka-barlang, s esetleg a Szelim barlang feltérását tervezzük.

Ják. Bogyó

Dr. Vajna György
Dr. Vajna György